

BIARN

BALKAN
INVESTIGATIVE
REPORTING
NETWORK

KOSOVO

Izazovi mehanizma za suzbijanje terorizma na Kosovu

Sadržaj

I. Pregled izveštaja/Ključni nalazi	7
II. Uvod	11
III. Metodologija	13
Ključni nalazi: Analiza napretka na nivou proizvodnje	15
Tema - Izrada i distribucija vodiča za institucije za identifikaciju ranih faktora rizika od radikalizma.	19
Tema - Rad policije u zajednici primenjuje se u lokalitetima sa osobama podložnim radikalizmu i sprovodi se redovno.	22
Tema - Osnivanje i funkcionalizacija Saveta bezbednost u zajednicama sa osobama podložnim radikalizmu.	26
Tema - Škole u područjima sa osobama podložnim radikalizmu zapošljavaju psihologe i druge stručnjake kako bi se bavili prevencijom nasilnog ekstremizma i radikalizma.	29
Tema - Škole u lokacijama sa osobama podložnim radikalizmu zapošljavaju psihologe i druge stručnjake kako bi se bavili prevencijom nasilnog ekstremizma i radikalizma.	32
Tema- Prema KUK-u, na osnovu nalaza ovog istraživanja, prvobitno su identifikovani zatvorenici, a zatim su sprovedeni pretresi koji su rezultirali identifikacijom velikog broja metoda i sredstava koja zatvorenici koriste za razmenu i prenos poruka koje podržavaju ekstremističku ideologiju.	38
Tema - KUK takođe navodi da imaju spisak lica ili grupa koje su podložne radikalizmu, a ovaj spisak se ažurira pri pojavi novih indikacija.	41
Tema - KUK još uvek nema ažurirani vodič za identifikaciju faktora rizika za ranu identifikaciju, ali će ovaj proces uskoro biti okončan i biće distribuiran nakon odobrenja.	43
Tema - Prema MUP-u, revizija ovog dokumenta od strane KUK-a omogućiće još veću efikasnost u identifikaciji ranih znakova i omogućiti izradu što sažetijeg dokumenta.	46
V. Analiza uticaja	47
VI. Među-sektorski problemi	50
VII. Zaključci i preporuke	53

Authori: Ljabinot Ljepoštica, Krešnik Gaši

Istražna metodologija: Krešnik Gaši

Istraživači: Adeljina Ahmeti, Škodrane Dakaj, Ljaurant Beriša, Behar Mustafa, Egzon Dahsulja

Koordinatorica projekta: : Iljiria Kajdomćaj

Skraćenice

Strategija	Državna strategija za sprečavanje i suzbijanje terorizma 2023-2028
Akcioni plan	Akcioni plan 2023-2025
MUP	Ministarstvo Unutrašnjih Poslova
MONT	Ministarstvo Obrazovanja, Nauke i Tehnologije
OSBZ	Opštinski savet za bezbednost u zajednici
LSJB	Lokalni savet za javnu bezbednost

I. Pregled izveštaja/Ključni nalazi

Državna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma u svojim strateškim ciljevima prioritizuje prevenciju terorizma. Kao nova strategija, ona ima za cilj da uspostavi širi pristup u rešavanju terorizma, proširujući fokus i na desni ekstremizam.

Rana prevencija pokretačkih i podsticajnih faktora nasilnog ekstremizma koji vodi ka terorizmu jedan je od značajnih ciljeva u oblasti prevencije. U tom smislu, strategija je predvidela konkretne aktivnosti koje bi stvorile okruženje u kojem se terorizam sprečava u ranoj fazi.

Kao novo područje uključeno u trenutnu strategiju, koncept rane prevencije je u početnoj fazi razvoja. Deo institucija zaduženih da sprovedu ove programe nalazi se u fazi izgradnje unutrašnjih kapaciteta, dok problem etničke sveobuhvatnosti i dalje ostaje izazov zbog nedostatka pristupa školama i kulturnim aktivnostima koje sprovodi srpska zajednica na Kosovu.

Podaci koje je prikupio BIRN identifikuju ozbiljne probleme u sprovođenju ovih aktivnosti:

Kosovske institucije nisu preduzele konkretne korake u ranoj prevenciji svih oblika terorizma

Tokom perioda 2023-2026, Kosovo se nastavilo suočavati sa terorizmom. U zemlji je došlo do nekoliko terorističkih napada izazvanih desničarskim ekstremističkim grupama i islamskim verskim ekstremističkim grupama.

BIRN utvrđuje da su od usvajanja strategije do izrade ovog izveštaja institucije Kosova nastavile da usmeravaju svoju energiju na oblasti suzbijanja i rehabilitacije, dok su izbegavale obaveze za ranu prevenciju. Većina aktivnosti predviđenih u ovoj oblasti nije realizovana ili se iste nalaze u pripremnjoj fazi za realizaciju. BIRN je takođe otkrio da je fokusiranje institucija na rešavanje verskog ekstremizma dovelo do kreiranja velike praznine u izgradnji kapaciteta za rešavanje desnog ekstremizma.

Centralne i lokalne institucije imaju ozbiljne probleme u razumevanju strateške poruke strategije i izradi pojedinačnih planova sprovođenja

BIRN je konstatovao da Vlada Kosova nije zvanično dostavila osnovni dokument i akcioni plan strategije nekim institucijama koje su zadužene da sprovedu strategiju. Ozbiljni problemi su identifikovani u opštinama gde strategija i akcioni plan nisu dostavljeni. Od 26 opština kontaktiranih od strane BIRN-a, 20 opština je potvrdilo da nemaju strategiju i akcioni plan, dok su ostale opštine rekle da su o sadržaju strategije obavestene na alternativne načine.

. BIRN utvrđuje da u opštini Mitrovica, gde je osnovan referentni mehanizam, grupa nije dobila strateški dokument, dok je u drugoj opštini – Elez Han – strategija dostavljena. Nedostatak osnovnog dokumenta stvorio je druge systemske probleme. Opštine nisu izradile posebne planove za sprovođenje strategije i nisu imenovale odgovorne osobe za sprovođenje konkretnih aktivnosti na terenu. Na centralnom nivou, strategija je dostavljena relevantnim ministarstvima nadležnim za sprovođenje aktivnosti.

Institucije nisu uspele da na osnovu studija identifikuju ranjive grupe i pokretačke i podsticajne faktore ekstremizma

BIRN je utvrdio da godinu dana nakon stupanja na snagu strategije, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo obrazovanja, opštine i ostali akteri nisu sproveli empirijska istraživanja putem kojih bi identifikovali ranjive grupe stanovništva podložne radikalizmu i faktore koji podstiču ili privlače isti. Sprovođenje istraživanja bilo je zamišljeno kao osnova za pokretanje aktivnosti na terenu, a ovaj zadatak je takođe naveden i u akcionom planu. Zbog nedostatka istraživanja, ciljne grupe za aktivnosti određene su od strane MUP-a na osnovu podataka o slučajevima, dok su se opštine gotovo u potpunosti uzdržale od ove specifične aktivnosti.

Institucije koje sprovode aktivnosti na terenu nisu izradile sveobuhvatan spisak subjekata koji su potencijalne mete radikalizma, niti subjekata koji su izloženi pokretačkim i privlačnim faktorima iste

BIRN je utvrdio da institucije na centralnom i lokalnom nivou nisu uspele da uspostave metodologiju i mehanizam koji bi proizveo sveobuhvatan spisak subjekata podložnih radikalizmu. Prema podacima BIRN-a, opštine su u ovom pogledu u potpunosti zavisne od centralnog nivoa. Na centralnom nivou, BIRN je ustanovio da Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo obrazovanja grupišu i identifikuju ranjive grupe na osnovu podataka prikupljenih iz prethodnih slučajeva. Međutim, ne primećuje se fokus na desni ekstremizam, jer se korišćeni podaci pretežno odnose na verski ekstremizam.

Centralne institucije još uvek nisu započele izradu vodiča za institucije s ciljem identifikovanja ranih znakova radikalizma

BIRN je utvrdio da se Ministarstvo unutrašnjih poslova nalazi u početnoj fazi planiranja izrade vodiča za identifikaciju ranih znakova radikalizma. Ministarstvo obrazovanja poseduje priručnik izdat 2018. godine, koji se i dalje koristi za potrebe nastavnika, dok je Institut za psihologiju Univerziteta u Prištini sproveo istraživanje "Od Sirije do kuće" koje se fokusira na određenu grupu – povratnike iz Sirije. Na lokalnom nivou, opštine se i dalje oslanjaju na Policiju ili MUP kao glavnu adresu, bez sprovođenja specifičnih istraživanja za svoj teritorij.

U nekim slučajevima, referišu se na prethodnu strategiju i gotovo su se povukle iz svoje uloge u prepoznavanju ranih znakova, uglavnom delujući post-festum.

Koncept rada policije u zajednici nije dovoljno razvijen da bi ispunio svoju ulogu u ranoj identifikaciji.

BIRN je utvrdio da na lokalnom nivou nisu stvoreni puni kapaciteti koji koriste koncept rada policije u zajednici za rano identifikaciju i tretiranje terorizma. Od 26 opština koje su odgovorile na upit BIRN-a, beleži se da se samo u 9 od njih primenjuje ovaj koncept i ima pravi značaj. Štaviše, čak i u opštinama gde je ovaj koncept prisutan, ipak ne uspevaju da zabeleže konkretne rezultate i suočavaju se s organizacionim i logističkim teškoćama.

Saveti za bezbednost u zajednici ne prioritizuju realizaciju aktivnosti u okviru koncepta za rano prevenciju

Podaci BIRN-a pokazuju da od 26 opština u zemlji, samo u 10 od njih funkcionišu Saveti za bezbednost u zajednici. Prema prikupljenim podacima, 14 opština nije moglo da pruži adekvatan odgovor o funkcionalnosti, ulozi i uticaju ovih saveta na prevenciju radikalizma i njegovu rano identifikaciju. Podaci iz BIRN-a ukazuju da je, uprkos ozbiljnoj zabrinutosti o verskom ekstremizmu i desničarskom ekstremizmu u zemlji, ova tema ignorisana na nivou saveta. Na državnom nivou, od 213 održanih sastanaka, o ovoj temi se govorilo na samo 7 sastanaka.

Ministarstvo obrazovanja je obeležilo ograničen napredak u odnosu ispunjavanja ciljeva i akcionog plana

BIRN je otkrio da je Ministarstvo obrazovanja povećalo svoje angažovanje u vezi sa sprovođenjem aktivnosti. Ministarstvo je obavestilo ODO-e o njihovoj ulozi u strategiji, dok je MONTI postavio internog koordinatora i preduzeo nekoliko aktivnosti u vezi sa sprovođenjem strategije. BIRN beleži da se većina aktivnosti odvijala u okviru programa R&R i nisu povezane sa fazom rane prevencije. MONTI se nalazi u ranoj fazi intervencije s aktivnostima usmerenim na roditelje, dok direktne terenske aktivnosti kao što su kampovi i kritičko razmišljanje nisu realizovane, iako su predviđene akcionim planom.

Opštine su uložile napore da povećaju broj stručnjaka, psihologa i pedagoga i da ih obučavaju, dok se istovremeno primećuju velike manjkavosti u informisanju Saveta roditelja i organizovanju sastanaka s njima

Osam od 26 opština izjavljuje da su angažovale psihologe i pedagoge tokom perioda koji je bio predmet monitoringa, dok devet od 26 opština navodi da nisu angažovale psihologe ili nisu pružile podatke koji to potvrđuju.

Sa druge strane, 18 od 26 opština nije obavestilo Savet roditelja o identifikaciji ranih znakova radikalizma, što je jedna od obaveza proizašlih iz strategije. Takođe, većina škola nije organizovala informativne sastanke sa Savetom roditelja.

II. Uvod

Kosovo se konstantno suočava sa radikalizmom i terorizmom, dok institucije u zemlji sa multidisciplinarnim pristupom teže identifikovanju uzročnika radikalizma, suzbijanja terorizma, te rehabilitaciji i reintegraciji osoba uključenih u terorističke aktivnosti. Na nacionalnom nivou, aktivnosti u oblasti terorizma koordinira nacionalni koordinator, koji je odgovoran za usklađivanje aktivnosti u okviru strategije protiv terorizma. Ovaj dokument obuhvata sve lokalne institucije koje su zadužene da realizuju aktivnosti u sprovođenju strateških ciljeva.

Državna strategija za sprečavanje i suzbijanja terorizma 2023-2028 usvojena je u junu 2023. godine i zasniva se na četiri strateška cilja koja uključuju sprečavanje, zaštitu, praćenje i reagovanje.

Sprečavanje je jedan od glavnih stubova strategije i obuhvata sve korake koje institucije preduzimaju kako bi se adresirali uzroci radikalizma i tretirali pojedinci uključeni u terorističke akcije.

Kao strateški cilj, sprečavanje je podeljeno na nekoliko aktivnosti, a ovaj izveštaj o monitoringu fokusira se na treći stub cilja sprečavanja, koji se sastoji od "Rane intervencije za zaštitu i podršku pojedincima koji su podložni radikalizmu." Ovaj izveštaj o monitoringu procenjuje mere rane intervencije za zaštitu i podršku pojedincima koji su najpodložniji radikalizmu.

Cilj izveštaja je prikupljanje i predstavljanje podataka o sprovođenju planiranih mera u Državnoj strategiji za sprečavanje i suzbijanja terorizma 2023-2028, posebno trećeg stuba cilja Sprečavanja koji obuhvata ranu intervenciju za zaštitu i podršku pojedincima koji su podložni radikalizmu.

U tom smislu, ovaj izveštaj o monitoringu procenjuje napore kao što su rad policije u zajednici, inicijative škola i angažovanje zajednice za sprečavanje radikalizma.

Identifikacija i rana intervencija igraju ključnu ulogu u sprečavanju radikalizma. Fokus ovog izveštaja je na organizovanom pristupu za procenu efikasnosti mera rane intervencije.

Izveštaj o monitoringu razmatra prisutnost policije u zajednici, formiranje Saveta za bezbednost u zajednici i angažovanje škola i lokalnih zajednica u prevenciji radikalizma.

Ovaj izveštaj o monitoringu izostavlja merenje i tretiranje drugih mehanizama zaštite, reakcije i praćenja, ali i teži ka pružanju jasnije slike aktivnosti u ranoj prevenciji.

Istraživanje i prikupljanje podataka je sprovedeno u periodu od jula 2023. do 31. maja 2026. godine, u vreme kada su na Kosovu postojali ozbiljni izazovi u pogledu reda i nacionalne bezbednosti zbog terorističkih aktivnosti.

Tokom ovog perioda, na severu zemlje, kao i u drugim oblastima Kosova, zabeleženi su incidenti povezani sa terorističkim ekstremnim desničarskim grupama, posebno sa dve terorističke organizacije "Civilna zaštita" i "Severna brigada". Napad u Banjskoj u septembru 2023. godine i nekoliko desetina incidenata i napada na policiju i institucije pripisani su ovim grupama, dok su u nekim slučajevima na granicama Kosova zabeležene pristalice ekstremno desničarskih grupa iz Srbije i Crne Gore.

S druge strane, u albanskoj zajednici zabeležen je najmanje jedan ozbiljan incident. U regionu Podujeva, neke pristalice Albanske pravoslavne crkve iz Eljbasana su uhapšene nakon što su pokušali da zauzmu jednu srpsku pravoslavnu crkvu i proglase je albanskom. Incident je rezultirao hapšenjem i podizanjem optužnice protiv nekih od sveštenika, dok još uvek nije potpuno analizirano kojoj ideologiji pripadaju aktivisti ove organizacije.

U razvoju događaja oko ekstremističkih grupa zabeleženi su neki incidenti koji su pripisani verskim motivima. Radikalizovane grupe podržane radikalnim islamskim ideologijama uključene su u paljenje suda u Kačaniku, dok je druga grupa učestvovala u oružanoj pljački jedne zlatare u Suvoj Reci. BIRN primećuje da je unutar islamske zajednice došlo do sukoba između različitih imama oko dominacije u nekim džamijama, a takođe su primećeni i slučajevi gde određene džamije, kao što je džamija u Vitini, nisu povinovale lokalnoj vlasti IZK-a. BIRN je takođe utvrdio da su se u ovom periodu u islamskoj zajednici pojavile organizacije grupnih molitvi van objekata IZK-a, koje su organizovane u mesdžidima (mestima za obavljanje molitve).

U političkom smislu, tokom ovog perioda zemlja se suočila sa velikim izazovima zbog povlačenja Liste Srpske sa vlasti i drugih institucija. Pristalice ove političke stranke svo vreme pozivaju protiv aktivnosti institucija i pozivaju na bojkot u područjima gde Srbi čine većinu stanovništva. Kao rezultat, vlasti su se suočile sa velikim izazovima u ostvarivanju investicija i pružanju usluga građanima u tim oblastima.

Izjave i postupci Liste srpske za gubljenje poverenja u institucije bile su svakodnevice tokom cele godine.

U političkom okviru, među političkim strankama Albanaca vodile su se žustre diskusije i protivljenja Zakonu o veštačkoj oplodnji i o Civilnom zakoniku, koji predviđa registrovanje brakova istog pola.

Pokreti protiv LGBTI+ zajednice unutar političkih stranaka Albanaca ocenjuju se kao motivisani elementima ekstremne desnice.

III. Metodologija

Ovaj izveštaj procenjuje i prikazuje proces razvoja i funkcionalizacije sistema za rano reagovanje i intervenciju na Kosovu, sa ciljem pružanja zaštite i podrške pojedincima koji su podložni radikalizmu.

Cilj ovog izveštaja je „prikupljanje i predstavljanje podataka o sprovođenju planiranih mera iz Državne strategije za prevenciju i suzbijanja terorizma 2023-2028, posebno u vezi sa trećim stubom cilja Sprečavanja, koji se odnosi na "Ranu intervenciju za zaštitu i podršku pojedinaca podložnih radikalizmu".

Važan aspekt ovog pristupa monitoringa je procena uticaja vladinih i nevladinih inicijativa u sve četiri oblasti. Ova procena analizira na koji način ove aktivnosti doprinose opštem cilju očuvanja vrednosti i interesa Republike Kosovo, kao i zaštite njenih građana od pretnji nasilnog ekstremizma i terorizma.

Za potrebe izrade ovog izveštaja, podaci su prikupljeni koristeći više metoda, sa ciljem triangulacije nalaza. Glavni izvori podataka uključuju vladine izveštaje, zvanične statistike i druge zvanične podatke, ankete, intervjuje sa ključnim akterima, kao i nevladine studije i izveštaje.

Glavne metode uključuju:

Pregled dokumenata: BIRN je sproveo sveobuhvatan pregled više od 30 dokumenata, uključujući akademsku literaturu, politike, izveštaje i studije slučajeva u vezi sa merama rane intervencije za prevenciju radikalizma. Na ovaj način su identifikovane ključne teme, teorije i ključni okviri koji su od značaja za strategije rane intervencije, uključujući faktore koji doprinose radikalizmu, pristupe intervencija i metode procene.

Anketa: Pripremljen je i distribuiran upitnik ključnim akterima u sprovođenju Strategije na centralnom i lokalnom nivou.

Detaljni intervjui sa ključnim akterima: Sprovedeno je 10 intervjuja sa ključnim akterima zaduženim za sprovođenje aktivnosti iz Akcionog plana Strategije, uključujući Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije, gradonačelnika opštine Elez Han i koordinateure dva multidisciplinarna mehanizma. Intervjui su ostvareni na osnovu unapred pripremljenog upitnika, koji je sadržao pitanja o ključnim pokazateljima. Korišćena je tehnika polu-strukturisanog kvalitativnog intervjuja kako bi se obuhvatile sve relevantne teme analize, uz omogućavanje ispitanicima da samostalno izlože važne teme povezane sa obrađenim pitanjem.

Direktna posmatranja: Direktno posmatranje aktivnosti sprovedeno je kako bi se što bolje razumela metodologija sprovođenja Strategije. Posmatrana je radionica organizovana od strane Ministarstva unutrašnjih poslova Kosova, održana 4, 5. i 6. decembra 2023. godine, na kojoj je izveštavano o sprovođenju aktivnosti proizašlih iz Strategije za prevenciju i suzbijanja terorizma 2023-2028 i Akcionog plana 2023-2025.

Ovi podaci prikupljeni su od ključnih aktera u svrhu izrade ovog izveštaja u periodu od 1. jula 2023. do 31. maja 2024. godine, koji se poklapa sa usvajanjem Strategije od strane Vlade Republike Kosovo 29. juna 2023. godine.

Za potrebe ovog izveštaja, BIRN je poslao upitnike svim opštinama na Kosovu, od kojih je 26 dostavilo odgovore, uključujući i 7 velikih opština i 3 opštine sa većinskim srpskim stanovništvom. Takođe su na lokalnom nivou intervjuisani Koordinator multidisciplinarnog mehanizma u Opštini Elez Han, g. Amir Buši, i Koordinator multidisciplinarnog mehanizma u Južnoj Mitrovici, g. Bahtir Madžuni.

Takođe je za potrebe ovog izveštaja intervjuisan i predsednik Opštine Elez Han, g. Mehmet Balaži.

Na centralnom nivou, BIRN je održao intervju sa gđom. Aferditom Jaha iz Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija, kao i sa g. Mensurom Hotijem, direktorom Odeljenja za javnu bezbednost u Ministarstvu unutrašnjih poslova.

Opštine od kojih nismo dobili odgovor:

1	Suva Reka
2	Lipljane
3	Parteš
4	Gračanica
5	Mamuša
6	Novo Brdo
7	Mališevo
8	Zvečane
9	Zubin Potok
10	Vučitrn

IV. Ključni nalazi: Analiza napretka na nivou proizvodnje

Identifikacija ciljanih grupa populacije podložne radikalizmu i faktorima koji podstiču i privlače radikalizam predstavlja jednu od primarnih aktivnosti koje treba preduzeti s ciljem ispunjavanja trećeg stuba strateškog cilja "Sprečavanje", Strategije za prevenciju i suzbijanja terorizma 2023-2028. i Akcionog plana 2023-2025 (dalje u tekstu: Strategija).

Sa specifičnim ciljem da se programira i realizuje što ranija intervencija kako bi se zaštitili i podržali oni koji su najpodložniji radikalizmu, trenutna Strategija predviđa sprovođenje empirijskog istraživanja koje će identifikovati najranjivije grupe stanovništva podložne radikalizmu i faktore koji ih podstiču i privlače.

Ovaj segment analize odražava trenutnu situaciju na centralnom nivou, a posebno na lokalnom nivou u pogledu toga da li su sprovedena ili se planira sprovođenje takvog istraživanja, koji su dobijeni nalazi o ranjivim grupama i faktorima koji ih podstiču i privlače, ko je izradio istraživanje, kakav je bio proces izrade i kako se koriste nalazi ovog istraživanja za ciljeve Strategije, kao i na kojim se osnovama zasnivaju specifične intervencije koje proističu iz Strategije u slučaju da nije došlo do identifikacije ranjivih grupa populacije.

Ovaj Izveštaj pokazuje da lokalni nivo, dakle opštine, među ključnim akterima Strategije, nisu uspele da izrade bilo kakav dokument koji identifikuje ranjive grupe stanovništva u odnosu na radikalizam, nisu uspele da tretiraju faktore koji ih podstiču i privlače, i nisu kontinuirano ažurirale svoj stav. Sa druge strane, na centralnom nivou, Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave javno deluje uglavnom na osnovu naučenih lekcija iz prethodnih slučajeva, dok se Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija sa druge strane oslanja se na jedan dokument - priručnik koji je izrađen pre otprilike 4 godine, koji nije ažuriran i koji se više fokusira na identifikaciju prvih znakova radikalizma nego identifikaciju ranjivih grupa stanovništva.

"Ministarstvo unutrašnjih poslova nema specifičnu listu ili studiju koja identifikuje najranjivije grupe, ali ima listu grupa za koje smatramo da su u opasnosti. Naš glavni fokus u tim slučajevima je na školama, obrazovanju, na MONT uopšte, i za ovu specifičnost Ministarstvo Obrazovanja ima priručnik koji je podeljen sa svim nastavnicima i direktorima škola. Ovaj priručnik je izrađen pre otprilike 4 godine," rekao je Mensur Hoti za BIRN.¹

Prema Hotiju, trenutno je za Ministarstvo unutrašnjih poslova prevencija prioritet, kao oblast koja nije imala značajnu pokrivenost u prošlosti, jer su se uglavnom fokusirali na R&R i nisu organizovali mnogo aktivnosti vezanih za sprečavanje, dok sada ovo pitanje predstavlja glavni fokus. Druga fokusna grupa su mladi, gde spada i pitanje onlajn radikalizma, što predstavlja veći izazov. Na osnovu empirijskih podataka i istraživanja, fokusiramo se na grupe i regione koji su bili najviše pogođeni, iz kojih su naši građani otišli u Siriju i Irak.

1. Intervju održan između BIRN-a i g. Mensura Hotija – Direktora odeljenja za javnu bezbednost u Ministarstvu unutrašnjih poslova i javne uprave.

Hoti je izjavio da priručnik nije ažuriran i ne vidi hitnu potrebu za ažuriranjem jer se radi o znakovima rane identifikacije i o aktivnostima i koracima koje treba preduzeti kada nastavnici identifikuju nekoga.²

TABELA 1.

Opštine koje su sprovele empirijsku studiju	Opštine koje nemaju empirijske studije i ne pružaju podatke na kojima se baziraju	Opštine koje nemaju studije ali se zasnivaju na podatke Policije i Strategije	Ukupan broj opština koje su odgovorile na upitnik
2	21	3	26
Peć i Obilić	Opština Peć kao nalaz studije navodi da nema identifikovanu populaciju podložnu radikalizmu niti druge faktore koji doprinose istom. Opština Obilić navodi da prema njihovoj studiji, mladi predstavljaju najranjiviju kategoriju podložnu radikalizmu.		
Nalazi			

Podaci pokazuju da 22 od 26 opština koje su odgovorile na upitnik BIRN-a nisu sprovedene empirijske studije ili istraživanja kako bi se identifikovale ranjive grupe stanovništva podložne radikalizmu, kao i faktori koji ih privlače i podstiču na isti.

Samo su dve opštine, Peć i Obilić, odgovorile da su sprovele takva istraživanja, dok nijedna od opština nije pružila više specifičnih detalja o studijama osim što su opisale svoje nalaze. Imajući u vidu stratešku viziju Strategije 2023-2028, koja teži jačanju uloge lokalnog nivoa kroz uspostavljanje multidisciplinarnih mehanizama unutar opština, ovo otkriće je prilično zabrinjavajuće, posebno kada se uzme u obzir da se samo tri od opština koje su odgovorile pozivaju na Strategiju, Akcioni plan Strategije ili saradnju sa Policijom kao orijentaciju za izgradnju svojih intervencija proizašlih iz Strategije.

2. Intervju održan između BIRN-a i g. Mensura Hotija – Direktora odeljenja za javnu bezbednost u Ministarstvu unutrašnjih poslova i javne uprave.

TABELA 2.

Pokazatelj	Opština	Da li je izvršena empirijska studija	Ukoliko jeste, koji su nalazi proizašli iz te studije, koje su ranjive grupe i koji su nalazi o faktorima koji vode ka radikalizam i terorizam?	Ukoliko je odgovor na prvo pitanje „da“, kako se ovi nalazi koriste u svrhu Strategije za prevenciju i suzbijanja terorizma?	Ukoliko je odgovor na prvo pitanje „ne“, na osnovu čega se zasnivaju specifične intervencije koje proizilaze iz Strategije za prevenciju i suzbijanja terorizma?
1	Priština	Ne	n/a	n/a	n/d
2	Prizren	Ne	n/a	n/a	n/d
3	Peć	Da	Nema stanovništva identifikovanog za radikalizam niti ostalih faktora koji doprinose procesu radikalizma.	Nema nalaza	n/a
4	Đakovica	Ne	Osim retkih diskusija na sastancima OSBZ-a, Opština se nije na drugačiji način bavila ovom temom jer je ista bila tretirana od strane centralnog nivoa.	n/d	n/d
5	Gnjilane	Ne	n/d	n/d	n/d
6	Uroševac	Ne	n/d	n/d	U saradnji sa nadležnim organima
7	Kačanik	Ne	n/a	n/a	n/d
8	Viti	Ne	n/a	n/a	n/d
9	Elez Han	Ne	n/a	n/a	n/d
10	Štimlje	Ne	n/a	n/a	U Opštini Štimlje nije zabeležena nijedna pojava ekstremizma ili terorizma. OSBZ za svaki slučaj analizira da li postoje znaci koji vode ka terorizmu.
11	Istok	Ne	n/a	n/a	n/d
12	Srbica	Ne	n/a	n/a	n/d
13	Orahovac	Ne	n/a	n/a	n/d

3. Pitanje u celini - Da li je sprovedena neka empirijska studija o grupama stanovništva koje su podložne radikalizmu i bilo kakvo istraživanje o identifikaciji pojava i različitih oblika koji vode do nasilnog ekstremizma i radikalizma?

Izazovi mehanizma za suzbijanje terorizma na Kosovu

14	Glogovac	Ne	n/a	n/a	n/d
15	Klina	Ne	n/a	n/a	n/d
16	Kamenica	Ne	n/a	n/a	n/d
17	Klokot	Ne	n/a	n/a	n/d
18	Ranilug	Ne	n/a	n/a	n/d
19	Junik	Ne	n/a	n/a	Putem Strategije, specifične aktivnosti
20	Obilić	Da	Ranjive grupe su mladi	Koriste se za prevenciju	n/a
21	Dragaš	Ne	n/a	n/a	n/d
22	Dečani	Ne	n/a	n/a	n/d
23	Južna Mitrovica	Ne	n/d	n/d	n/d
24	Podujevo	Ne	n/d	n/d	n/d
25	Kosovo Polje	Ne	Ne	Ne	Ne
26	Leposavić	Ne	Ne	Ne	Ne

Tema - Lista grupa stanovništva ciljanih za radikalizam i osetljivih na faktore koji podstiču i privlače radikalizam.

Akcioni plan 2023-2025 Strategije predviđa nekoliko aktivnosti koje su uslovljene jednim preduslovom, a to je sveobuhvatna lista koja se kontinuirano ažurira i na kojoj se evidentiraju ciljne grupe za radikalizam i one koje su osetljive na faktore koji ih podstiču i privlače. „Povećanje kapaciteta psihologa za ranu intervenciju u cilju zaštite i podrške onima koji su najizloženiji radikalizmu“, „Posete socijalnih radnika porodicama koje su ranjive i pogođene“, „Predavanja za ranjive grupe o protiv-narativima“ su neke od aktivnosti koje imaju za cilj ranjive grupe ili osobe koje su najizloženije radikalizmu.

Iz prikupljenih podataka za realizaciju ovog izveštaja – putem upitnika – odražava se da lokalni nivo nema neki takav sveobuhvatan dokument ili listu koja se kontinuirano ažurira i na kojoj se evidentiraju ove grupe ili osobe. Shodno tome, praksa koju opštine sprovode je samo „post festum“, tj. nakon pojavljivanja slučaja, one se evidentiraju i upisuju, ali u kontekstu prevencije i ranog identifikovanja ne postoji neka lista ili kriterijumi.

Iz intervjua koje je BIRN ostvario sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i Ministarstvom obrazovanja proizlazi da ova ministarstva takođe nemaju specifičnu sveobuhvatnu listu subjekata koji su ciljne grupe radikalizma, ali se slučajevi tretiraju samo na osnovu empirijskih podataka prikupljenih tokom obrade dosadašnjih slučajeva.

Prema podacima koje je BIRN obezbedio putem intervjua sa MUP-om, lista najranjivijih lica je prvenstveno povezana sa okruženjem u kojem subjekti žive ili sa njihovim porodičnim okruženjem. Slučajevi koji se i sada javljaju, uglavnom se temelje na porodičnom obrazovanju, tj. uglavnom su subjekti na koje se pozivamo radikalniji u objašnjavanju i razumevanju religije.⁴

4. Intervju održan između BIRN-a i g. Mensura Hotija – Direktora odeljenja za javnu bezbednost u Ministarstvu unutrašnjih poslova i javne uprave.

TABELA 3.

Indikator 2	Opština	Da li postoji lista ili dokument grupa stanovništva koje je podložno radikalizmu u i osetljivo na faktore koji podstiču i privlače radikalizam , i da li se oni periodično izrađuju i ažuriraju?	Ukoliko je odgovor „da“, kako je sastavljena ova lista i kroz kakav proces je prošla izrada iste?	Koliko su sveobuhvatne i koliko redovno se ažuriraju ove liste?	Kako se ove liste koriste za izradu interventnih programa?
1	Priština	Ne	n/a	n/a	n/a
2	Prizren	Ne	n/a	n/a	n/a
3	Peć	Ne	n/a	n/a	n/d
4	Đakovica	Ne	n/d	n/d	Ovo pitanje nije u nadležnosti opštine
5	Gnjilane	Ne	n/a	n/a	n/d
6	Uroševac	Ne	n/a	n/a	n/d
7	Kačanik	Ne	n/a	n/a	n/d
8	Vitina	Ne	n/a	n/a	n/d
9	Elez Han	Da	Lista je izrađena nakon pojavljivanja slučajeva i pružanja usluga.	Radili smo svakodnevno na njima, a po potrebi smo ih ažurirali.	Nakon pojave slučaja se odmah počinje sa procenom, a zatim sa intervencijom.
10	Štimlje	Ne	n/a	n/a	n/a
11	Istok	Ne	n/a	n/a	n/a
12	Srbica	Ne	n/a	n/a	n/a
13	Orahovac	Ne	n/a	n/a	n/a

Izazovi mehanizma za suzbijanje terorizma na Kosovu

14	Glogovac	Ne	n/a	n/a	n/a
15	Klina	Ne	n/a	n/a	n/a
16	Kamenica	Ne	n/a	n/a	n/a
17	Klokot	Ne	n/a	n/a	n/a
18	Ranilug	Ne	n/a	n/a	n/a
19	Junik	Ne	n/a	n/a	n/a
20	Obilić	Da	n/a	n/a	n/a
21	Dragaš	Ne	n/a	n/a	n/a
22	Dečani	Ne	n/a	n/a	n/a
23	Jušna Mitrovica	n/d	n/a	n/a	n/a
24	Podujevo	n/d	n/a	n/a	n/a
25	Kosovo Polje	Ne	Ne	Ne	Ne
26	Leposavić	Ne	Ne	Ne	Ne

Tema - Izrada i distribucija vodiča za institucije za identifikaciju ranih faktora rizika od radikalizma.

Priprema istraživanja za identifikaciju različitih pojava i faktora koji dovode do nasilnog ekstremizma i radikalizma koji vodi ka terorizmu je prva aktivnost prvog stuba prvog strateškog cilja – Sprečavanje, iz Akcionog plana 2023-2025 Strategije 2023-2028.

Sprovođenje istraživanja, održavanje redovnih mesečnih sastanaka za identifikaciju uzroka koji podstiču i privlače radikalizam, kao i njihovo evidentiranje i distribucija ovog dokumenta institucijama predstavljaju jednu od najvažnijih obaveza koje proističu iz Strategije i Akcionog plana Strategije.

Ovaj priručnik još uvek nije izrađen, dok je Ministarstvo unutrašnjih poslova u početnoj fazi planiranja ovog dokumenta za koji se predviđa da će biti izrađen u saradnji sa Akademijom nauka, univerzitetima i civilnim društvom.

Ovaj priručnik, prema MUP-u, planira se da se izradi do kraja ove godine, ali nije sigurno da li će se to postići. Smatra se prednošću što MUP, u sklopu Odeljenja za javnu bezbednost ima i Odeljenje za istraživanja, analize i statistiku koje je zaduženo za ovu obavezu.⁵

Do sada nemamo nikakve povratne informacije iz MONTI-ja, Akademije nauka ili bilo koga drugog, osim Instituta za psihologiju Univerziteta u Prištini, koji je pripremio izveštaj, a MUP radi sa njima na izradi budućih koraka koje planiramo u tom smeru.⁶

Ovaj izveštaj pod nazivom “Iz Sirije kući” obrađuje faktore koji podstiču i privlače, ali ih razmatra samo iz ugla određene fokus grupe jer se bavi samo subjektima koji su bili deo ratova u inostranstvu.

Do objavljivanja ovog dokumenta, aktivnosti se odvijaju na lokalnom nivou u Opštinskim savetima za bezbednost zajednice (OSBZ) a posebno u Lokalnim savetima za bezbednost zajednice (LSBZ) kao mehanizmima policije, kojima rukovodi policija u zajednici.

Ovi mehanizmi održavaju aktivnosti sa građanima - sastanke i kontakte, ali se te aktivnosti više održavaju u širem spektru prevencije i ranih znakova identifikacije. Do sada su rani znakovi identifikacije, koji proističu iz naučnih dokumenata, identifikovali najčešće znakove, kao što su promene u ponašanju, društvene interakcije, posete i drugi.

Iz MUP-a se posebno vrednuje projekat Saveta EU “Nico”, od kojeg je Policija u zajednici obučavana.

5. Intervju održan između BIRN-a i g. Mensura Hotija – Direktora odeljenja za javnu bezbednost u Ministarstvu unutrašnjih poslova i javne uprave.
6. Intervju održan između BIRN-a i g. Mensura Hotija – Direktora odeljenja za javnu bezbednost u Ministarstvu unutrašnjih poslova i javne uprave.

MUP takođe ocenjuje dosadašnju primarnu ulogu MONTI-ja u identifikaciji ranih znakova radikalizma. U tom smislu pomogao je i Priručnik MONTI-ja za nastavnike “Prevenција nasilnog ekstremizma”, dokument iz 2018. godine koji je i dalje na snazi i ima za cilj “da ponudi smernice nastavnicima u Kosovu za suočavanje sa konkretnim izazovima koje predstavlja nasilni ekstremizam u školskom okruženju”.

Prema MUP-u, zahvaljujući ovom priručniku i saradnji sa MONTI-jem, tokom godine je identifikovano i upućeno 4 slučaja koja se trenutno obrađuju u Odeljenju za prevenciju i reintegraciju radikalizovanih osoba.

Godina	2026
Slučajevi koji se obrađuju u Odeljenju za prevenciju i reintegraciju radikalizovanih osoba. ⁷	4 slučaja

Međutim, ovaj priručnik je namenjen potrebama nastavnika za identifikaciju ranih znakova kod učenika. Ima veoma usku fokusiranost i, iznad svega, sastavljen je 2018. godine i od tada nije više ažuriran.

TABELA 4.

Pokazatelj 3	Opština	Da li je izraden i distribuiran priručnik za institucije za identifikaciju ranih rizičnih faktora radikalizma?	Ukoliko je odgovor „da“ , ko je izradio priručnik, kojim institucijama je dostavljen i na koji način je distribuiran isti?	Koliko efektivno koriste relevantne zainteresovane strane taj priručnik?	Ako je odgovor „ne“ , kako se institucije usmeravaju na identifikaciju ranih faktora rizika od radikalizma?
1	Priština	Ne	n/a	n/a	n/d
2	Prizren	Ne	n/a	n/a	n/d
3	Peć	Članovi OSBZ-a su obučeni na temu: Osnaživanje Opštinskog Saveta za Bezbednost u Zajednici.	KCSS “Strategija za sprečavanje nasilnog ekstremizma koji vodi ka terorizmu i uloga lokalnog nivoa u sprovođenju iste”	n/d	KCSS
4	Đakovica	Ne	n/d	n/d	n/d
5	Gnjilane	Da	Referentni mehanizam je održao različite Referentni mehanizam je održao različite obuke, uključujući one sa stručnjacima iz Velike Britanije (NICO), a mi kao MR koristimo „ Okvir procene ranjivosti“.	U ovom dokumentu su identifikovana 22 faktora za identifikaciju	n/d

7. Podaci sa intervjua održanog između BIRN-a i g. Mensura Hotija – Direktora odeljenja za javnu bezbednost pri MUP-u

Izazovi mehanizma za suzbijanje terorizma na Kosovu

6	Uroševac	Ne	n/d	n/d	Na osnovu sumnji ili prijavljivanja specifičnog slučaja od strane građana
7	Kačanik	Ne	n/d	n/d	n/d
8	Vitina	Ne	n/d	n/d	n/d
9	Elez Han	Ne	n/d	n/d	n/d
10	Štimlje	Ne	n/d	n/d	Na osnovu strategije i akcionih planova
11	Istok	Ne	n/d	n/d	n/d
12	Srbica	Ne	n/d	n/d	n/d
13	Orahovac	Ne	n/d	n/d	n/d
14	Glogovac	Ne	n/d	n/d	n/d
15	Klina	Ne	n/d	n/d	Na osnovu izveštaja rukovodilaca relevantnih institucija
16	Kamenica	Ne	n/d	n/d	n/d
17	Klokot	Ne	n/a	n/a	Nemamo rane identifikacije.
18	Ranilug	Ne	n/d	n/d	n/d
19	Junik	Strategija za sprečavanje nasilnog ekstremizma i radikalizma	Vlada Kosova	n/d	n/d
20	Obilić	Ne	n/a	n/a	Svest i sprečavanje
21	Dragaš	Ne	n/a	n/d	n/d

22	Dečane	Ne	n/a	n/d	n/d
23	Južna Mitrovica	Ne	n/a	n/d	n/d
24	Podujevo	Ne	n/a	n/d	n/d
25	Kosovo Polje	Ne	Ne	Ne	Ne
26	Leposavić	Ne	Ne	Ne	Ne

U ovoj situaciji, lokalni nivo je pronašao različite modalitete i proizašlo je da koriste različite reference u vezi sa identifikacijom ranih znakova radikalizma. Podaci iz ovog izveštaja pokazuju da je jedino Opština Gnjilane pozitivno odgovorila, navodeći da imaju priručnik koji im služi za identifikaciju ranih znakova radikalizma, te da su pohađali obuke u okviru projekta „NICO“, dok kao Referentni Mehanizam, opština Gnjilane koristi dokument „Okvir procene ranjivosti“.

Pored opštine Gnjilane, Opština Peć navodi da nemaju priručnik, ali su pohađali obuku na temu „Jačanje Opštinskog saveta za bezbednost u zajednici“, organizovanu od strane KCSS-a, i referišu se na prethodnu strategiju sa nazivom „Strategija za prevenciju nasilnog ekstremizma i radikalizma koji vodi ka terorizmu“. Opština Uroševac izjavljuje da se lokalne institucije vode na osnovu „sumnji ili prijava građana“, dok Opština Štimlje takođe izjavljuje da nemaju priručnik, ali postupaju „na osnovu strategije i akcionih planova“.

Ovi podaci pokazuju da opštine imaju neujednačen proces u tretiranju slučajeva, kao i da nemaju priručnik pripremljen za lokalne potrebe, a još manje priručnik koji bi identifikovao i prve znakove radikalizma u odnosu na specifičnosti koje bi opštine Kosova mogle imati.

Opštine koje izjavljuju da imaju priručnik za identifikaciju ranih znakova radikalizma

1 Opština Gnjilane

Opštine koje imaju priručnik za identifikaciju ranih znakova radikalizma

25

Tema – Rad policije u zajednici primenjuje se u lokalitetima sa osobama podložnim radikalizmu i sprovodi se redovno.

Rad policije u zajednici ocenjuje se kao jedan od preventivnih mehanizama policije protiv svih negativnih pojava, a posebno što se tiče pitanja koja se odnose na nasilni ekstremizam i terorizam – rano prepoznavanje znakova ove pojave, zahvaljujući međusobnom poverenju koje ovaj koncept nastoji da izgradi između bezbednosnih mehanizama i zajednice.

Rad policije u zajednici predstavlja oblik organizacije i saradnje, organizacionu strategiju delovanja koja se fokusira na uspostavljanje veza sa zajednicom, čime se policiji omogućava da blisko saraduje sa članovima zajednice u vezi sa svim pitanjima koja ugrožavaju i narušavaju javnu bezbednost.

Cilj ovog koncepta je da građani preuzmu odgovornost za javnu Bezbednost tako što će koordinirati i pripomagati policiji, kao i da zajednici omoguće da prenese svoje potrebe u vezi bezbednosti policiji iz neposredne blizine, čime se gradi međusobno poverenje.

Republika Kosovo je pitanje rada policije u zajednici uredila kroz dva strateška dokumenta: Strategiju rada policije u zajednici 2017-2021⁸ i Strategiju i akcioni plan „Rada policije u zajednici“ 2012-2016.

U kontekstu prevencije i suzbijanja terorizma, Strategija i akcioni plan 2023-2025 pridaju poseban značaj radu policije u zajednici, posebno u pogledu prevencije i rane identifikacije.

Prema MUP-u, dalji razvoj rada policije u zajednici treba da obuhvati unapređenje osoblja, nastavak specifičnih obuka i povećanje broja zaposlenih. Cilj Ministarstva je da, osim jačanja primene ovog koncepta, rad policije u zajednici postane prva adresa za obaveštavanje o problemima koje zajednica ima.⁹

Podaci prikupljeni iz 26 opština na Kosovu pokazuju da se koncept rada policije u zajednici proteže na 9 opština, dok u 15 drugih opština ovaj koncept nije prisutan.

Nijedna od 26 opština nije pružila specifične rezultate, uključujući opštine u kojima je ovaj koncept prisutan, iako se smatra da sama prisutnost i kontinuirana komunikacija policije u zajednici doprinose prevenciji.

Od 9 opština koje su odgovorile da postoji rad policije u zajednici, ipak izazov predstavlja mali broj policijskih službenika u odnosu na potrebe zajednice, kao i logističke nedostatke.

Opština Klina predstavlja interesantan slučaj. Prema odgovorima ove opštine pruženih za BIRN, koncept rada policije u zajednici je primenjen u dve lokacije sa ranjivim osobama, u lokalnoj zajednici Svrhe i Jašanica.

8. Strategija za rad policije u zajednici 2017-2021 i Akcioni plan, dostupni na linku

- <https://eeë.kosovopolice.com/ep-content/uploads/2020/07/1.-Strategija-dhe-Plani-i-Vepimit-2017-2021-Policimi-ne%CC%88-Bashke%CC%88si-.pdf>

9. Intervju održan između BIRN-a i g. Mensura Hotija – Direktora odeljenja za javnu bezbednost u Ministarstvu unutrašnjih poslova i javne uprave.

. Opština Klina nije pružila objašnjenje na osnovu kojih okolnosti su odredili ove dve lokacije ili grupe ljudi kao „podložne radikalizmu“, a takođe u ispunjenom upitniku ove opštine nema podataka da su sprovedli empirijsku studiju, da imaju neku listu ili priručnik na osnovu kojeg se identifikuju ovi ljudi ili grupe kao podložni radikalizmu.

Rad policije u zajednici

Prostire se i funkcioniše u:

Ne prostire se ili nema podataka u:

9 opština

17 opština

TABELA 5.

Pokazatelj 4	Opština	Do koje mere se proteže koncept rada policije u zajednici u lokacijama sa ranjivim osobama podložnim radikalizmu?	Koji su rezultati i glavni izazovi vezani za redovno sprovođenje ovog koncepta?	Koji je nivo sprovođenja koncepta rada policije u zajednici?	Na koji način doprinosi koncept rada policije u zajednici u sprečavanju radikalizma? Da li postoji neki specifičan rezultat?
1	Priština	Da	Policija je formirala LKJB-ove po zakonu koji u potpunosti saraduju sa Policijom i zajednicom putem OSBZ-a.	n/d	n/d
2	Prizren	Nedovoljno	Nema konkretnih rezultata	Srednje	n/a
3	Peć	Ne	Nema radikalizovanih grupa	n/d	Nema specifičnih slučajeva
4	Đakovica	n/d	n/d	n/d	n/d
5	Gnjilane	n/d	n/d	n/d	n/d
6	Uroševac	n/d	n/d	n/d	n/d
7	Kačanik	Svaka lokacija ima lokalnu policiju	n/d	Dobar	Nema istraživanja
8	Vitina	n/d	n/d	n/d	n/d
9	Elez Han	Nema	n/d	n/d	n/d
10	Štimlje	Nema specifikacija pošto se bezbednost u zajednici analizira i prati i putem drugih mehanizama	Preporuke sa različitih sastanaka OSBZ-a i ru kovolilaca počevši od gradonačelnika	Zadovoljavajuća saradnja	Opština Štimlje usko saraduje sa Kosovskom Policijom

Izazovi mehanizma za suzbijanje terorizma na Kosovu

11	Istok	Nema	n/d	n/d	n/d
12	Srbica	Na određenim lokacijama	Nedostatak logistike	Delimično	Delimično
13	Orahovac	Koncept rada policije u zajednici doprinosi na različite načine , uključujući stalne patrole , kontakte sa građanima, preduzećima, bezbednosnim forumima, savetima sela i bezbednosti , uticajnim osobama u zajednici i verskim vođama.	Rezultati su na zadovoljavajućem nivou, s obzirom na to da nije zabeležen nijedan slučaj ove prirode . Međim, izazovi su: mali ili nerasmeren broj policijskih službenika u odnosu na broj stanovništva, kao i nivo obrazovanja i edukacije stanovništva.	Srednji nivo sa težnjom ka višem nivou	Koncept rada policije u zajednici doprinosi na različite načine, uključujući stalne patrole, kontakte sa građanima, preduzećima, bezbednosnim forumima, savetima sela i bezbednosti , uticajnim osobama u zajednici i verskim vođama.
14	Glogovac	Održavana su predavanja za podizanje svesti (saradnja između ODO – Policija)	n/d	n/d	n/d
15	Klina	Koncept rada policije u zajednici u lokacijama sa osobama podložnim radikalizmu proširen je u dve lokalne zajednice, Svrši i Jašnici, u skladu sa procenjenim potrebama u koordinaciji sa odgovarajućim institucijama.	Ovakav koncept ima svoje izazove i rezultate. Prema ovom konceptu, organizuju se sastanci i prikupljaju podaci na terenu od strane relevantnih institucija i određenih odgovornih službenika.	Određene su kancelarije u kojima rade službenici na osnovu potreba i planiranja odgovarajuće institucije, gde se prikupljaju podaci i održavaju sastanci.	Ovo ima značajan uticaj na smanjenje rizika od širenja radikalizma i služi kao preventivna mera.
16	Kamenica	n/d	n/d	n/d	n/d
17	Klokot	Nema ranjivih osoba	Nema rezultata	dobro	n/d
18	Ranilug	Da	Dovoljno	n/d	Samo prisustvo policije utiče na sprečavanje
19	Junik	Kosovska policija postupa po svojim planovima	Nismo imali slučaj radikalizma	n/d	n/d
20	Obilić	Zadovoljavajuće	Identifikacija ovih slučajeva predstavlja izazov	Zadovoljavajuće	Doprinosi jer se postupa prema predviđenim uputstvima
21	Dragaš	n/d	n/d	n/d	n/d
22	Dečane	Protezanje prema planu Kosovske policije	Informisanje	Dovoljno	Koordinacija sa policijskom stanicom
23	Južna Mitrovica	n/d	n/d	n/d	n/d
24	Podujevo				
25	Kosovo Polje	Ne	Ne	Ne	Ne
26	Leposavić	Ne	Ne	Ne	Ne

Tema - Osnivanje i funkcionalizacija Saveta bezbednost u zajednicama sa osobama podložnim radikalizmu.

Opštinski saveti za bezbednost u zajednici (OSBZ), kao mehanizmi uspostavljeni od strane opštinskih skupština i vođeni od strane gradonačelnika, zajedno sa Lokalnim savetima za javnu bezbednost (LSJB) koji su osnovani od strane policije na regionalnom nivou, predstavljaju veoma važne lokalne mehanizme u kontekstu strategije, posebno za prevenciju i rano identifikovanje.

Opštinski saveti za bezbednost su lokalni mehanizmi uspostavljeni kako bi poboljšali bezbednost i stabilnost u zajednici.

Među glavnim ciljevima KKS-a su: povećanje svesti građana o prirodi kriminala, nepravilnostima i nasilnom ponašanju u lokalnoj zajednici, identifikacija briga vezanih za javnu bezbednost, preporuka akcijskih planova i prenošenje briga građana lokalnim vlastima; izgradnja poverenja između policije i građana kroz partnerstvo i zajedničke inicijative za rešavanje bezbednosnih problema u svakoj zajednici; zastupanje stavova i zabrinutosti svih građana u vezi sa pitanjima kriminala i drugim pitanjima koja se tiču kvaliteta života.¹⁰

Prema Administrativnom Uputstvu br. 27/2012 Ministarstva unutrašnjih poslova, OSBZ-i se sastaju najmanje 6 puta godišnje, a članovi ovih saveta dobijaju finansijsku naknada koju treba da obezbede nadležne opštine.

Sastav OSBZ-a uključuje gradonačelnika, komandanta policijske stanice, predstavnike svake verske zajednice, predstavnike svake etničke zajednice, predsedavajućeg komiteta za zajednice, službenika za rodnu ravnopravnost, direktora obrazovanja, predsednika saveta roditelja, predstavnika Bezbednosnih snaga Kosova (BSK), predstavnika LSJB-a, sektor za vanredne situacije, predstavnike nevladinih organizacija, medija, zajednice preduzetnika i predstavnika osoba sa ograničenim sposobnostima.

Prema MUP-u, ovi saveti su neki od najvažnijih mehanizama na lokalnom nivou, jer se osnivaju od strane predsednika i obuhvataju sve izvršne direkcije opštine koje obavljaju dužnosti i odgovornosti vezane za Strategiju za prevenciju i suzbijanje terorizma 2023-2028 i Akcioni plan 2023-2025.

Podaci prikupljeni i analizirani od strane BIRN-a pokazuju da je od 26 opština koje su odgovorile, samo u 10 njih su OSBZ-i bili funkcionalni, dok 14 opština nije uspelo da pruži pozitivne odgovore o funkcionalnosti, ulozi i uticaju ovih saveta na sprečavanje radikalizma.

Uloga saveta za bezbednost u zajednici je ključna i za realizaciju koncepta rada policije u zajednici. Kada uzmemo u obzir stratešku viziju i ulogu koju strategija teži da dodeli lokalnom nivou, nefunkcionisanje ovih saveta kreira veliku prazninu u javnoj bezbednosti odgovarajućih opština.

10. Administrativno uputstvo br. 27-2012 Ministarstvo unutrašnjih poslova, dostupan na linku - <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=8204>

Štaviše, podaci prikupljeni od strane BIRN-a u vezi sa aktivnostima i raspravama OSBZ-a pokazuju da je od 213 sastanaka održanih tokom 2023. i 2026. godine, samo u 7 slučajeva diskutovano o pitanjima nasilnog ekstremizma i terorizma.

Broj sastanaka Saveta bezbednosti u zajednici ¹¹	Sastanci na kojima se diskutovalo o nasilnom ekstremizmu u periodu od 2023-2026	
2023	149	7 sastanaka
2026	64	
Ukupno	213	

TABELA 6.

Pokazatelj 5	Opština	U kojoj meri su formirani i stavljeni u funkciju Saveti bezbednosti u zajednici i na lokacijama sa osobama koje su podložne radikalizmu i koje redovno funkcionišu?	Kakvu ulogu igraju Saveti u suzbijanju radikalizma?	Koliko su uspešni ovi Saveti na lokacijama sa ljudima podložnim radikalizmu?	Koliko redovno funkcionišu ovi Saveti kako bi adresirali rizike od radikalizma?
1	Priština	Da	LKJS-ovi su formirani u svim lokalnim zajednicama i u zonama odgovornosti policijskih stanica, i preko predsedništva izražavaju sve probleme i različite kriminalne faktore.	n/d	n/d
2	Prizren	OSBZ-ovi su funkcionalizovani prema zakonskom okviru	Uloga davanja preporuka i saveta	Nema prostora za doprinos u prevenciji i postizanju uspeha.	Ne toliko
3	Peć	OSBZ je organ osnovan za rešavanje pitanja bezbednosti na lokalnom nivou i kao takav redovno funkcioniše, a čine ga predstavnici opštine, policije, škola, kao i drugi predstavnici zajednica i verskih konfesija.	OSBZ igra ključnu ulogu u identifikaciji problema, poboljšanju bezbednosti i kvaliteta života u zajednici.	Ima potencijal da bude veoma efikasan u sprečavanju radikalizma.	Održava se najmanje 6 sastanaka godišnje, ali broj može biti veći u zavisnosti od potreba.
4	Đakovica	Đakovica nema takve savete	n/d	n/d	n/d
5	Gnjilane	Ovu aktivnost realizuje referentni mehanizam	n/d	n/d	n/d
6	Uroševac	n/d	n/d	n/d	n/d
7	Kačanik	Ne	n/d	n/d	n/d
8	Vitina	Da	n/d	n/d	Više od godinu i po dana rad OSBZ-a počeo je da slabi zbog neisplaćivanja dnevnice članovima.

11. Podaci koje je BIRN dobio iz Ministarstva unutrašnjih poslova

Izazovi mehanizma za suzbijanje terorizma na Kosovu

9	Elez Han	n/d	n/d	n/d	n/d
10	Štimlje	Nema ranjivih grupa	n/a	n/a	Kada se održavaju sastanci povodom bezbednosnih pitanja.
11	Istok	n/d	n/d	n/d	n/d
12	Srbica	Funkcionalan	Pozitivan	n/d	U normalnim uslovima
13	Orahovac	OSBZ-i su formirani na osnovu zahteva i potreba u zajednici, funkcionišu redovno i održavaju redovne sastanke	Igraju važnu ulogu u prepoznavanju, rešavanju i sprečavanju svih pojava koje su štetne za društvo.	n/a	Održavaju redovne sastanke i po potrebi određuju dnevni red sastanaka.
14	Glogovac	n/d	n/d	n/d	n/d
15	Klina	n/a	n/a	n/a	n/a
16	Kamenica ¹²	n/d	n/d	n/d	n/d
17	Klokot	n/d	n/d	n/d	n/d
18	Ranilug	Da	n/a	Veoma uspešan	n/a
19	Junik	OSBZ-ovi su ključne komponente u sprovođenju strategije policijskog rada u zajednici, uključujući i lokacije sa osobama koje su podložne radikalizmu.	Njihova uloga je da diskutuju i daju preporuke u slučaju da postoji neki slučaj radikalizma	Smatramo da su uspešni jer nismo imali nijedan slučaj radikalizma.	Funkcionišu na osnovu plana rada, ali ako je potrebno, mogu se sastajati i češće i mogu se razmatrati sve teme.
20	Obilić	Saveti za bezbednost funkcionišu veoma dobro i organizuje različite kampanje za prevenciju.	Igraju jako važnu ulogu u sprečavanju.	Ostvarili smo projekte sa donatorima i NVO-ima.	6 puta mesečno
21	Dragaš	n/d	n/d	n/d	n/d
22	Dečane	Da	Koordinišu se sa policijom	n/a	n/d
23	Južna Mitrovica	n/d	n/d	n/d	Po potrebi
24	Podujevo	Ne	n/d	n/d	n/d

12. Odgovor Opštine Kamenica za BIRN - Savet za bezbednost Opštine Kamenica u godišnjim planovima rada za 2023. i 2026. godinu nije predvideo raspravu o temama prevencije i suzbijanje terorizma, s obzirom na to da je Opština poznata po međunacionalnoj toleranciji.

25	Kosovo Polje	Ne	Ne	Ne	Ne
26	Leposavić	Ne	Ne	Ne	Ne

Tema- Škole u područjima sa osobama podložnim radikalizmu zapošljavaju psihologe i druge stručnjake kako bi se bavili prevencijom nasilnog ekstremizma i radikalizma.

Uloga obrazovnog sistema i škola, posebno u prevenciji i ranoj identifikaciji, je ključna. Strategija i Akcioni plan za period 2023-2025 predviđaju da će škole imati profesionalne kapacitete za ranu intervenciju kako bi zaštitile i podržale one koji su najugroženiji od radikalizma. U tu svrhu, predviđen je niz intervencija i inicijativa.

Zapošljavanje školskih psihologa, pedagoga i drugih stručnjaka, te njihova obuka za ranu identifikaciju znakova nasilnog ekstremizma i radikalizma, predstavljaju ključne obaveze određene Strategijom u cilju ostvarivanja strateškog cilja – sprečavanja.

U tom pogledu, podaci pokazuju da je lokalni nivo preduzeo korake kroz povećanje broja psihologa u nekim opštinama, međutim, veliki broj opština nije bio u stanju da dokaže da je preduzeo bilo kakve mere u tom pogledu.

Od 26 opština koje su odgovorile na upitnik BIRN-a, 9 ih je izjavilo da nisu angažovale psihologe ili nisu pružile informacije o zaposlenju psihologa ili drugih stručnjaka u školama.

8 od 26 opština koje su odgovorile na upitnik BIRN-a izjavilo je da su tokom perioda koji je predmet ovog izveštaja angažovale psihologe. Opština Gnjilane je zaposlila 5 psihologa, Kačanik 3, Obilić 3, Dečane 4, Elez Han 1, Ranilug 1 i Srbica 3. Opština Podujevo je izjavila da je zaposlila 9 psihologa, ali nije precizirala koliko ih je angažovano tokom perioda koji obuhvata ovaj izveštaj.

Opštine koje su angažovale psihologa ili pedagoga tokom perioda koji je predmet analize	Opština Gnjilane	Opština Kačanik	Opština Obilić	Opština Podujevo	Opština Dečane	Opština Elez Han	Opština Srbica	Opština Ranilug
Broj angažovanih psihologa	5 (ukupno 12)	3	3	9 psihologa 3 pedagoga	4	1	3	1
Opštine koje planiraju da angažuju psihologe u toku 2026-25	Južna Mitrovica 6 psihologa Trenutno ima samo 1							

Pored angažovanja psihologa, još jedna obaveza koju Akcioni plan Strategije postavlja na lokalni nivo je i informisanje Saveta Roditelja o identifikaciji ranih oblika nasilnog ekstremizma putem sastanaka, dok je obaveza na centralnom nivou sleduje MONT (Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije) i MUP (Ministarstvo unutrašnjih poslova) koji će trebati da izrade informativni program za Savet Roditelja.

Savet Roditelja je mehanizam koji predstavlja roditelje i prenosi njihova mišljenja o svim pitanjima koja se tiču preduniverzitetskog obrazovanja MONT-u (Savet Roditelja Kosova), opštinskim direkcijama obrazovanja (Opštinski Savet Roditelja) i u školama (Školski Savet Roditelja). Ista logika hijerarhije prati se i u slučaju izveštavanja koje Savet Roditelja treba da obavlja, a funkcionisanje ovog mehanizma uređeno je podzakonskim aktima.¹³

U kontekstu Strategije 2023-2028 i Akcionog plana 2023-2025, uloga roditelja i porodice uopšte je presudna za identifikaciju ranih znakova kod dece, pri čemu su određene dve specifične aktivnosti u vezi sa ovim mehanizmom.

Podaci BIRN-a prikupljeni putem upitnika pokazuju da 20 od 26 opština koje su odgovorile na pitanja BIRN-a nisu ispunile svoju obavezu proisteklu iz Strategije i Akcionog plana, dok je samo 6 opština održalo informativne sastanke sa Savetom Roditelja na ovu temu.

Opštine koje su informisale Savet Roditelja u vezi sa identifikacijom ranih znakova nasilnog ekstremizma	6
Opštine koje nisu informisale Savet Roditelja u vezi sa identifikacijom ranih znakova nasilnog ekstremizma	20

13. Administrativno Uputstvo br. 01-2023. Odabir, osnivanje i funkcija Saveta roditelja, dostupan na sledećem linku - <https://masht.rks-gov.net/udhezim-administrativ-me-nr-01-2023-zgjedhja-themelimi-dhe-funksionimi-i-keshillit-te-prinderve-2/>

TABELA 7.

Pokazatelji 6	Opština	Kakve inicijative su preduzele škole u zajednicama u odnosu na ljude podložne na radikalizmu da zaposle psihologe i druge stručnjake kako bi se bavili prevencijom nasilnog ekstremizma, i koliko su te inicijative efikasne u identifikovanju i rešavanju rizika radikalizmu?	Koliko je psihologa i drugih stručnjaka zaposleno u školama koje se nalaze u područjima sa ljudima podložnim radikalizmu?	Kako njihovo prisustvo doprinosi prevenciji nasilnog ekstremizma i radikalizma?	Koliko socijalnih radnika je zaposleno u toku ovog vremenskog perioda?	Koliko školskih psihologa je zaposleno u toku ovog vremenskog psihologa?
1	Priština ¹⁴	n/d	n/d	n/d	0	n/d
2	Prizren	Nije bilo takvih inicijativa	Nema specifikovanih osoba	n/d	Nema	Nema informacija
3	Peć	Organizovane su razne kampanje za podizanje svesti	Nema identifikovanih zona sa ljudima podložnim na radikalizam	Psiholozi u školama igraju važnu ulogu u prevenciji nasilnog ekstremizma i radikalizma kroz razno prepoznavanje znakova, pružanje obrazovnih programa za razvoj socijalnih veština i podizanje svesti.	n/d	n/d
4	Đakovica	Većina škola ima redovne psihologe koji, pored drugih tema, mogu da se bave i pitanjima radikalizama. Međutim, nemamo statističke podatke o tome.	n/d	n/d	n/d	n/d
5	Gnjilane	Zahtevi za povećanje broja psihologa upućeni su Direkciji za obrazovanje	5 školskih psihologa je zaposleno ove godine, a ukupno ih je dvanaest. Ovi psiholozi daju veliki doprinos kroz vanškolne aktivnosti i razne projekte	ODO je restrukturirao pozicije školskih psihologa, razvrstavajući ih na psihologe za nastavu i školske psihologe.	Trenutno ih je 4 zaposlenih. Nije bilo novog zapošljavanja.	n/d
6	Uroševac	Svaka škola koja ima psihologe i trudi se da doprinese podizanju svesti i sprečavanju fenomena radikalizma.	n/d	n/d	n/d	n/d
7	Kačanik	U svakoj školi postoji psiholog	Doprinos je veliki	Odlično	5	3
8	Vitina	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d
9	Elez Han	1 psiholog je zaposlen na poseban jednogodišnji ugovor	1	Zapošljavanje stručnjaka je veoma uticalo na proces sprečavanja nasilnog ekstremizma	1	0
10	Štimlje	Prema akcionim planovima	Nema posebnih slučajeva	Nema intervencija	0	n/d
11	Istok	Nema	Nema	Nema	Nema	Nema
12	Srbica	n/d	n/d	n/d	3	5
13	Orahovac	5 psihologa u školama		Imaju jako važnu ulogu jer na profesionalan način tretiraju individualne slučajeve	5	U CSR-u je zaposleno ukupno 10 socijalnih radnika

14. Administrativno Uputstvo br. 01-2023. Odabir, osnivanje i funkcija Saveta roditelja, dostupan na sledećem linku - <https://masht.rks-gov.net/udhezim-administrativ-me-nr-01-2023-zgjedhja-themelimi-dhe-funksionimi-i-keshillit-te-prinderve-2/>

Izazovi mehanizma za suzbijanje terorizma na Kosovu

14	Glogovac	Ne	n/d	n/d	n/d	n/d
15	Klina	n/d	n/d	n/d	0	0
16	Kamenica	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d
17	Klokot	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d
18	Ranilug	Psiholozi redovno drže predavanja u vezi ove teme	Uspešno, održavajući razne seanse i lekcije	n/d	1	0
19	Junik	Osnovan je Savet bezbednosti u školama	n/d	n/d	1	0
20	Obilić					
21	Dragaš	Ne	n/d	n/d	n/d	n/d
22	Dečane	Postoje psiholozi u školama koji organizuju predavanja o rizicima koje radikalizma donosi društvu.	4	Pozitivno	0	4
23	Južna Mitrovica	U našim planovima zapošljavanja za školsku 2026-25. godinu planirano je zapošljavanje 6 školskih psihologa u obrazovno-vaspitnim institucijama gde je broj učenika veći.	6 školskih pedagoga i 1 školski psiholog			
24	Podujevo	Da	9 psihologa 3 pedagoga	Obrađuju slučajeve u saradnji sa nadležnim organima	0	30 (uključujući i druge stručne kategorije)
25	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
26	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne

TABELA 8.

Pokazatelji 6	Opština	Da li je Savet roditelja informisan o identifikaciji ranih znakova nasilnog ekstremizma?	Koliko sastanaka ste održali sa Savetom roditelja?
1	Priština	Ne	Ne
2	Prizren	n/d	n/d
3	Peć	n/d	n/d
4	Đakovica	n/d	n/d
5	Gnjilane	n/d	n/d
6	Uroševac	n/d	n/d
7	Kačanik	Ne	0
8	Vitina	n/d	n/d
9	Elez Han	n/d	n/d
10	Štimlje	Ne	n/d
11	Istok	n/d	n/d
12	Srbica	n/d	n/d
13	Orahovac	Da	3 sastanka

Izazovi mehanizma za suzbijanje terorizma na Kosovu

14	Glogovac	n/d	n/d
15	Klina	n/d	n/d
16	Kamenica	n/d	n/d
17	Klokot	Ne	0
18	Ranilug	Da	1
19	Junik	Da	3
20	Obilić	Da	n/a
21	Dragaš	Ne	Ne
22	Dečane	Da	3
23	Južna Mitrovica	n/a	n/a
24	Podujevo	Da	2
25	Kosovo Polje	Ne	Ne
26	Leposavić	Ne	Ne

Tema - Sastanci u naseljima/selima između lokalnih zajednica i institucija za sprovođenje zakona, kako bi izgradili poverenje i partnerstvo kao mehanizam za reagovanje protiv radikalizma.

Uključivanje zajednice u suzbijanju protiv nasilnog ekstremizma, a posebno u sprečavanju – ranom prepoznavanju, predstavlja preduslov za uspešan proces.

Angažovanje lokalnih zajednica kroz organizaciju sastanaka u naseljima, selima i lokalitetima, sa organima reda doprinosi izgradnji poverenja i partnerstva. To, na kraju, pomaže u prevenciji ekstremizma identifikovanjem, prijavljivanjem i rešavanjem problema još od samog nastanka istih.

Uključivanje zajednice je od izuzetne važnosti za sve postojeće mehanizme bezbednosti na lokalnom nivou, kao što su OSBZ, LSJB, Akcioni timovi za bezbednost zajednice (ATBZ) i Savet roditelja, a ova će uloga biti veoma važna i u sprovođenju lokalnih referentnih mehanizama predviđenih Strategijom i Akcionim planom.

Razvoj aktivnosti za informisanje i edukaciju zajednice o ulozi i nadležnostima lokalnog referentnog mehanizma jedna je od obaveza utvrđenih Strategijom i Akcionim planom u svrhu ispunjenja cilja ranog identifikovanja.

Dok su opštinski referentni mehanizmi funkcionalni samo u 3 opštine i u procesu su osnivanja u još 3 opštine, ključno je da opštinski saveti za bezbednost uključe i angažuju zajednicu u identifikovanju i prevenciji radikalizma.

Podaci prikupljeni od strane BIRN-a putem upitnika za potrebe ovog izveštaja pokazuju da 14 od 26 opština nije održalo sastanke ili nije dostavilo podatke o održavanju sastanaka sa zajednicom po ovom pitanju. Četiri opštine su odgovorile da su održale sastanke sa zajednicom i navele forum na kojem su ti sastanci održani, dok su 4 druge opštine odgovorile da je zajednica angažovana, dajući i procenu o nivou angažmana zajednice, ali nisu pružile konkretne podatke.

Zajednički imenitelj svih opština koje su odgovorile jeste da, osim podataka o forumu na kojem su sastanci održani i učestalosti sastanaka, nisu pružile nikakve konkretne rezultate sa tih sastanaka niti podatke o učešću i zastupljenosti na tim sastancima.

TABELA 9.

Pokazatelji 7	Opština	Koliko su angažovane lokalne zajednice u naporima za prevenciju radikalizma kroz sastanke u naseljima/selima sa institucijama za sprovođenje zakona, kako bi se izgradilo poverenje i partnerstvo kao mehanizmi reagovanja na radikalizam?	Koliko redovno se održavaju ovi sastanci, koji je sastav sastanaka, koliko je sastanaka održano, koji je bio nivo učešća i zastupanja?	Koji su rezultati ovih sastanaka?	Koji su glavni faktori koji utiču na angažovanje zajednice?
1	Priština	Održavaju se sastanci LSJB-a i OSBZ-a.	Sastanci OSBZ-a se održavaju prema akcionom planu 6 puta godišnje.	Rezultati ovih sastanaka su oni proizilaze iz OSBZ-a, koje opština realizuje putem svojih mehanizama za bezbednost građana.	Pitanja o bezbednosti u zajednici
2	Prizren	Nema angažovanja	3 sastanka OSBZ-a u 2026. godini	Preporučuje se	Neadekvatno postupanje u angažovanju
3	Peć	Ne	n/d	n/d	n/d
4	Đakovica	n/d	n/d	n/d	n/d
5	Gnjilane	n/d	n/d	n/d	n/d
6	Urošervac	U okviru sastanaka OSBZ-a diskutuje se o svim pitanjima koja se tiču bezbednost, a posebno radikalizma	n/d	n/d	n/d
7	Kačanik	Nimalo	Nijedan	n/d	n/d
8	Vitina	n/d	n/d	n/d	n/d
9	Elez Han	Lokalne zajednice se kontinuirano trude da suzbiju svaku negativnu pojavu.	Redovno održavaju sastanke.	Dobri	Dobrobit građana
10	Štimlje	Prema Strategiji i Akcionom planu	Nije bilo sastanaka za posebne slučajeve. Sastanci su održani prema akcionom planu	Saradnja u oblasti obrazovanja, zdravstva i ekonomskog razvoja	Nije ih bilo
11	Istok	Nema angažovanja	n/d	n/d	n/d
12	Srbica	Imaju stalne sastanke	Prema zakonu	Informisanje	n/d
13	Orahovac	Osnovana su dva LSJB-a i održana su 2 sastanka na kojima se raspravljalo o radikalizmu. ATBZ je održao 3 sastanka.	Sastanci se održavaju na tromesečnom nivou	Izrađuju izveštaje i zaključke o opštem stanju u opštini	n/d
14	Glogovac	n/d	n/d	n/d	n/d

Izazovi mehanizma za suzbijanje terorizma na Kosovu

15	Klina	Nije bilo sastanaka	n/d	n/d	n/d
16	Kamenica	Nije bilo sastanaka	n/d	n/d	n/d
17	Klokot	Nema angažovanja	n/d	n/d	n/d
18	Ranilug	Ima angažovanja	Postoji učešće i sastanci se održavaju prema potrebi	n/a	n/a
19	Junik	OSBZ planira angažovanje	Sastanci se održavaju svaka 2 meseca	Ako ima slučajeva, tretiraju se u zavisnosti od oblasti koju pokriva svaki član	Održavanje verske harmonije
20	Obilić	Zajednica je veoma zainteresovana da učestvuje na sastancima	6 sastanaka godišnje	Na sastancima nas članovi obavestavaju o stanju	Organizovanje sastanaka u mestima gde žive izaziva veliko interesovanje
21	Dragaš	Ne	n/d	n/d	n/d
22	Dečane	Dovoljno	Jednom mesečno	Pozitivni	Siguran ambijent
23	Južna Mitrovica	n/d	n/d	n/d	n/d
24	Podujevo	Ne	n/d	n/d	n/d
25	Kosovo Polje	Ne	Ne	Ne	Ne
26	Leposavić	Ne	Ne	Ne	Ne

Tema - Sastanci u naseljima i područjima podložnim radikalizmu kako bi javnost bila obavještena o ulozi porodice u identifikovanju promena u ponašanju pojedinaca koje mogu biti povezane sa radikalizmom.

TABELA 10.

Pokazatelji 8	Opština	Koja je učestalost i efikasnost sastanaka koji se održavaju u lokacijama podložnim radikalizmu za informisanje javnosti o ulozi porodice u identifikaciji promena u ponašanju koje su povezane s radikalizmom?	Koliko takvih sastanaka je održano i koliko često se održavaju?	Koji su rezultati tih sastanaka?
1	Priština	n/d	n/d	n/d
2	Prizren	n/d	Najmanje jedan sastanak godišnje.	Informisanje
3	Peć	n/d	n/d	n/d
4	Đakovica	n/d	n/d	n/d
5	Gnjilane	n/d	n/d	n/d
6	Uroševac	n/d	n/d	n/d
7	Kačanik	n/d	n/d	n/d
8	Vitina	n/d	n/d	n/d
9	Elez Han	Šest sastanaka godišnje	Svaka diskusija doprinosi procesu prevencije ekstremizma, ali srećom, opština se nije suočila ni sa jednom ozbiljnom pretnjom.	n/d
10	Štimlje	Nema potrebe za takvim sastancima	n/a	Po potrebi

Izazovi mehanizma za suzbijanje terorizma na Kosovu

11	Istok	Nema potrebe	n/d	n/d
12	Srbica	Nema podataka	Nekoliko sastanaka godišnje	Informacije o javnoj bezbednosti
13	Orahovac	Svaka tri meseca	Šest sastanaka godišnje	n/d
14	Glogovac	n/d	n/d	n/d
15	Klina	n/d	n/d	n/d
16	Kamenica	n/d	n/d	n/d
17	Klokot	0	0	0
18	Ranilug	n/d	n/d	n/d
19	Junik	n/d	n/d	n/d
20	Obilić	Jedan sastanak u 2026. do sada	n/d	n/d
21	Dragaš	n/d	n/d	n/d
22	Dečane	Prema potrebama	Jednom mesečno.	
23	Južna Mitrovica	n/d	n/d	n/d
24	Podujevo	n/d	n/d	n/d
25	Kosovo Polje	Ne	Ne	Ne
26	Leposavić	Ne	Ne	Ne

Tema – Izrada materijala za podizanje svesti (brošure, letci, itd.) za identifikaciju promena u ponašanju ljudi koje može biti povezano sa radikalizmom.

Podaci prikupljeni od strane BIRN-a putem upitnika pokazuju da 19 od 26 opština koje su odgovorile nisu sprovodile nikakve aktivnosti za podizanje svesti o sprečavanju nasilnog ekstremizma, ranoj identifikaciji ili čak samoj Strategiji i Akcionom planu. Opština Orahovac je u svom odgovoru za BIRN izjavila da nije organizovala takve kampanje jer "nisu održavane aktivnosti s obzirom na mirnu situaciju i nedostatak slučajeva takvog tipa u našoj opštini". Takođe su dodali da te aktivnosti "Mogu postojati pozitivni efekti, ali mogu se javiti i podsticajni efekti, koji mogu izazvati i iritirati određene osobe sa predrasudama prema veri, dovodeći do osude njihovog ponašanja i postupaka. Kao rezultat tih predrasuda, može doći i do podsticanja na takve postupke."¹⁵ Iako su ove aktivnosti predviđene Akcionim planom Strategije i predstavljaju obavezu da na lokalnom, ali i na centralnom nivou podignu svest o ovim pitanjima, posebno kada je reč o stubu sprečavanja – ranom identifikovanju znakova nasilnog ekstremizma i radikalizma.

S druge strane, centralni nivo, putem MONT-a, u intervjuu je izjavio da je u saradnji sa OSCE-CDF putem televizije ostvario nekoliko aktivnosti za podizanje svesti, dok su u saradnji sa MUP-om i CDF-om u opštini Podujevo organizovane informativne sesije za 40 nastavnika o repatrijaciji i reintegraciji dece koja se vraćaju iz ratnih zona.¹⁶

Takođe, MONT je u saradnji sa fondacijom Jahjaga u intervjuu izjavio da realizuje projekat "Prospero", koji predviđa pružanje informativnih programa za Savet roditelja. U vezi s ovim projektom, prema MONT-u, su izrađeni referentni uslovi, angažovana su dva eksperta, a odabrane su četiri opštine sa po 10 škola s kojima će sarađivati.

MONT je preko upitnika obavestio da će u periodu od jula 2023. do maja 2026. godine, u saradnji sa Global Hardware, nuditi program "Promocija pluralizma i raznolikosti u obrazovanju".

Korektivna služba Kosova, putem upitnika, navodi da, preko Korektivne obaveštajne službe, u svakom slučaju, putem "izveštaja o podizanju svesti", obaveštava sve korektivne institucije kada identifikuje relevantne pojave i dela.

Iz MUP-a, Mensur Hoti, direktor Odeljenja za javnu bezbednost, u intervjuu za BIRN ističe aktivnosti BIRN-a i sastanke u 4 opštine sa direktorima i savetnicima opštine kako bi ih informisao o novoj Strategiji, Akcionom planu i aktivnostima koje su opštine odgovorne da sprovode u cilju ove strategije.

15. Odgovor Opštine Orahovac na upitnik izrađen od strane BIRN-a, 27. jun, 2024. godine

16. Odgovor gđe. Aferdite Jaha – Visoke službenice u MONTI-ju za BIRN, datum 11. jul, 2024. godine.

TABELA 11.

Pokazatelj 9	Opština	Koje su aktivnosti preduzete za podizanje svesti javnosti (brošure, letci) o identifikaciji promena u ponašanju ljudi koje mogu biti povezane sa radikalizmom?	Kakav uticaj imaju materijali za podizanje svesti javnosti na identifikaciju promena u ponašanju ljudi u vezi sa radikalizmom na Kosovu?
1	Priština	n/d	n/d
2	Prizren	Nema	Možda bismo mogli uticati na ranu identifikaciju.
3	Peć	n/d	n/d
4	Đakovica	n/d	n/d
5	Gnjilane	Osam sastanaka sa LSJB-om, kao i tri predavanja sa 55 učesnika	n/d
6	Uroševac	n/d	n/d
7	Kačanik	n/d	Nema uticaja ¹⁷
8	Vitina	n/d	n/d
9	Elez Han	Nije bilo aktivnosti ¹⁸	n/d
10	Štimlje	Nije bilo aktivnosti	n/a
11	Istok	Nema	n/d
12	Srbica	n/d	n/d
13	Orahovac	Nisu održavane aktivnosti s obzirom na mirnu situaciju i nedostatak takvih slučajeva u našoj opštini.	Mogu postojati pozitivni efekti, ali mogu se javiti i podsticajni efekti, koji mogu izazvati i iritirati određene osobe sa predrasudama prema veri, dovodeći do osude njihovog ponašanja i postupaka. Kao rezultat tih predrasuda, može doći i do podsticanja na takve postupke.

17. Odgovor Opštine Kačanik za BIRN, tvrde da se na svakom sastanku OSSZ-a (jednom u dva meseca) diskutovalo o ovom pitanju.

18. Elez Han nije predstavio podatke o aktivnostima u tabeli, ali je u upitniku predstavio podatke u delu gde su bila postavljena numerička pitanja.

Izazovi mehanizma za suzbijanje terorizma na Kosovu

14	Glogovac	n/d	n/d
15	Klina	Nema	Nema
16	Kamenica	Nema	Nema
17	Klokot	Nema	Nema
18	Ranilu	Nema	Nema
19	Junik	Jedna onlajn brošura	Imaju pozitivan uticaj
20	Obiliq	Kampanja putem obaveštenja na informativnim ekranima	Imaju veliki efekat na podizanje svesti.
21	Dragash	n/d	n/d
22	Deçan	Putem jedinice za javnu komunikaciju.	Nedovoljan
23	Mitrovicë e Jugut	n/d	n/d
24	Podujevë	Nema	Nema
25	Fushë Kosova	Nema	Nema
26	Leposaviq	Nema	Nema

Tema - Identifikacija i tretiranje osoba u zatvorima, podložnim radikalizmu.

Trenutno, u Korektivnim institucijama Kosova nalazi se 17 zatvorenika povezanih s terorizmom, dok je u periodu od jula 2023. do maja 2026. godine oslobođeno ukupno 9 lica.

Jedinca za korektivnu obaveštajnu službu ima 12 obučanih službenika, dok je prema KUK-u, u okviru projekta ES-a, pripremljen "vodič za podizanje svesti i znakovi radikalizma", po kojem je obučeno 100 korektivnih službenika, dok je u sklopu TT (treninga trenera) obučeno 14 službenika. Od 2022. godine, revidirano je 5 programa za zatvorenike, a dodana su 2 nova.¹⁹

KUK navodi da je preko svojih jedinica, JKOS (Jedinca za korektivnu obaveštajnu službu) i JUE (Jedinca za upravljanje ekstremizmom), sprovela istraživanje unutar korektivnih institucija "u vezi sa identifikacijom određenih zatvorenika koji su počinili različita krivična dela kao sumnjivih za prihvatanje i širenje ideologije koja vodi ka radikalizmu, na osnovu pojavljivanja određenih pokazatelja i ideoloških uverenja koja dovode do nasilnog ekstremizma unutar institucija KUK-a.»

Prema KUK-u, na osnovu nalaza ovog istraživanja, prvobitno su identifikovani zatvorenici, a zatim su sprovedeni pretresi koji su rezultirali identifikacijom velikog broja metoda i sredstava koja zatvorenici koriste za razmenu i prenos poruka koje podržavaju ekstremističku ideologiju.

KUK takođe navodi da imaju spisak lica ili grupa koje su podložne radikalizmu, a ovaj spisak se ažurira pri pojavi novih indikacija.

KUK još uvek nema ažurirani vodič za identifikaciju faktora rizika za ranu identifikaciju, ali će ovaj proces uskoro biti okončan i biće distribuiran nakon odobrenja.

Prema MUP-u, revizija ovog dokumenta od strane KUK-a omogućiće još veću efikasnost u identifikaciji ranih znakova i omogućiti izradu što sažetijeg dokumenta.

19. Upitnik ispunjen od strane Korektivne službe Kosova za BIRN.

V. Analiza uticaja

Republika Kosovo je postigla ograničen napredak u ranoj identifikaciji ranjivih grupa i pojedinaca podložnih radikalizmu, kao i u predviđanju i sprovođenju specifičnih mera za intervenciju za pružanje podrške ovim grupama i pojedincima, što je jedan od ključnih stubova strateškog cilja – Sprečavanje – Državne Strategije za prevenciju i suzbijanje terorizma.

Ovaj izveštaj ističe da su institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti povezanih s ovim ciljem u ranoj fazi razvoja i jačanja kapaciteta kako bi ispunile obaveze proizašle iz Strategije i Akcionog plana.

Ključni akteri za sprovođenje aktivnosti Strategije još uvek nemaju listu ranjivih grupa ili pojedinaca podložnih radikalizmu, kao ni uzroke i faktore koji deluju kao motivi. Centralni nivo je u ranoj fazi izrade vodiča za ranu identifikaciju znakova radikalizmu, dok Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja trenutno radi na vodiču iz 2018. godine koji nije ažuriran.

Primetan je istaknuti nedostatak koordinacije i prenošenja strateške poruke sa centralnog na lokalni nivo u vezi sa njihovim obavezama prema Strategiji što je rezultiralo nepriznavanjem uloge, dužnosti i odgovornosti lokalnog nivoa proizašlih iz Strategije, što je dovelo do neispunjavanja ciljeva lokalnih bezbednosnih mehanizama, kao što su Saveti za bezbednost u zajednici, i ograničena zastupljenost koncepta rada policije u zajednici.

Napredak je postignut u zapošljavanju stručnjaka – psihologa u školama od strane opština, međutim, postoji zastoj u koordinaciji i informisanju sa savetima roditelja u vezi s njihovom ulogom u ranoj prevenciji.

Postoji značajan zastoj, posebno na lokalnom nivou, u realizaciji kampanja za podizanje svesti u lokalnim zajednicama kako bi se informisali o ulozi i značaju multidisciplinarnog mehanizma.

Kosovske institucije nisu preduzele konkretne korake u ranoj prevenciji svih oblika terorizma.

Ovaj izveštaj odražava da većina planiranih aktivnosti u ovoj oblasti nije ostvarena ili se nalazi u pripreмноj fazi. BIRN takođe beleži da su aktivnosti institucija fokusirane na suzbijanje verskog ekstremizma, ostavljajući velike praznine u izgradnji kapaciteta za suzbijanje desničarskog ekstremizma.

Centralne i lokalne institucije imaju ozbiljnih problema u razumevanju strateške poruke strategije i izradi individualnih planova sprovođenja.

Ovaj izveštaj pokazuje da Vlada Kosova nije zvanično dostavila osnovni dokument i akcioni plan strategije nekim od institucija koje su zadužene da sprovode istu. Najozbiljniji problemi identifikovani su na lokalnom nivou, gde strategija i akcioni plan nisu uopšte dostavljeni. Od 26 opština koje je kontaktirao BIRN, 22 opštine su potvrdile da nisu dobile strategiju i akcioni plan.

Nedostatak osnovnog dokumenta stvorio je druge sistematske probleme. Opštine nisu izradile posebne planove za sprovođenje strategije i nisu odredile odgovorne osobe za konkretne aktivnosti na terenu.

Institucije nisu uspele da na osnovu istraživanja identifikuju ranjive grupe i pojedince osetljive na faktore koji podstiču i uzrokuju ekstremizam.

Priprema istraživanja za identifikaciju pojedinaca i ranjivih grupa podložnih radikalizmu, kao i faktora koji ih podstiču i privlače, je preduslov za izradu i sprovođenje adekvatnih intervencija od strane institucija, s ciljem rane identifikacije i sprečavanja.

Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo obrazovanja, opštine i drugi akteri nisu sproveli empirijska istraživanja koja identifikuju ranjive grupe podložne radikalizmu i za faktore koji deluju kao podsticaji ili privlače.

Zbog nedostatka istraživanja, ciljne grupe za aktivnosti su određene od strane MUP-a na osnovu podataka o konkretnim slučajevima koje su tretirali, dok se čini da su opštine u tom pogledu gotovo u potpunosti nezainteresovane.

Takođe, ovaj izveštaj ističe da institucije na centralnom i lokalnom nivou nisu uspele da stvore metodologiju i mehanizam koji generiše sveobuhvatnu listu ranjivih subjekata podložnih radikalizmu.

Centralne institucije još uvek nisu započele izradu vodiča za institucije za identifikaciju ranih znakova radikalizma.

Ovaj izveštaj pokazuje da su Ministarstvo unutrašnjih poslova i Univerzitet u Prištini, kao i Akademija nauka, u ranoj fazi planiranja izrade vodiča za identifikaciju ranih znakova radikalizma. Ministarstvo obrazovanja još uvek koristi priručnik iz 2018. godine kojeg koriste nastavnici, dok je Institut psihologije Univerziteta u Prištini sproveo istraživanje "Od Sirije do kuće" koje se fokusira na određenu grupu – povratnike iz Sirije, a ne na druge osobe ili oblike ekstremizma.

Na lokalnom nivou, opštine se i dalje oslanjaju na Policiju ili MUP, nemaju specifična istraživanja za svoj teritorij i u nekim slučajevima se oslanjaju na prethodne strateške dokumente, ne pokazujući inicijativu u ovom pogledu.

Koncept rada policije u zajednici nije dovoljno razvijen da bi ispunio svoju ulogu u ranoj identifikaciji

Koncept rada policije u zajednici jedan je od ključnih mehanizama za ranu identifikaciju radikalizma. Ovaj izveštaj pokazuje da na lokalnom nivou nisu u potpunosti razvijeni kapaciteti u tom pogledu, a to je uslovljeno ograničenim prisustvom, profesionalnim resursima i drugim ograničenjima.

Od 26 opština koje su odgovorile BIRN-u, samo u 9 njih je evidentirano da ovaj koncept ima adekvatnu primenu i razumevanje, ali čak i u tim opštinama nisu u stanju da navedu konkretne rezultate ili viziju za dalji razvoj i proširenje ovog koncepta.

Savetima za bezbednost u zajednici nije prioritet realizacija aktivnosti u sklopu koncepta za ranu prevenciju

Uloga Opštinskog saveta za bezbednost zajednice kao foruma za bezbednost na opštinskom nivou je ključna za rano prepoznavanje i prevenciju radikalizma, ali i svih drugih pojava koje ugrožavaju bezbednost zajednice.

Od 26 opština u zemlji koje su odgovorile na upitnik BIRN-a, pokazalo se da su samo u 10 njih Opštinski saveti za bezbednost u zajednici funkcionalni. Podaci BIRN-a ukazuju na to da je, uprkos ozbiljnim bojaznima u zemlji oko verskog ekstremizma i desničarskog ekstremizma, ova tema ignorisana na nivou saveta. Na državnom nivou, od 213 sastanaka, pitanje nasilnog ekstremizma je bilo tema diskusije na samo 7 sastanaka.

Ministarstvo obrazovanja ima ograničen napredak u ispunjavanju ciljeva i akcionog plana.

Ovaj izveštaj pokazuje da je Ministarstvo obrazovanja povećalo svoj angažman u smeru sprovođenja aktivnosti. BIRN nalazi da je većina aktivnosti sprovedena u okviru programa R&R i da nisu povezane sa ranom fazom identifikacije kao jednom od stubova prevencije. MONTI se nalazi u ranoj fazi intervencije sa aktivnostima usmerenim na roditelje, dok aktivnosti na terenu, poput kampova i razvoja kritičkog razmišljanja, nisu realizovane iako su predviđene akcionim planom.

Opštine su uložile napore da povećaju broj stručnjaka, psihologa, pedagoga i unaprede njihovu obuku, ali evidentirani su mnogi nedostaci u pogledu informisanja Saveta roditelja i održavanja sastanaka sa njima.

Ovaj izveštaj pokazuje da su opštine uložile napore u podizanju profesionalnih kapaciteta koji omogućavaju ranu identifikaciju. U tom pogledu, 8 od 26 opština koje su odgovorile na upitnik BIRN-a izjavile su da su angažovale psihologe i pedagoge tokom perioda koji je bio predmet ovog monitoringa, dok 9 od 26 opština navodi da nisu angažovale psihologe ili nisu dostavile podatke koji bi to potvrdili.

Zabrinjavajuća je činjenica da 18 od 26 opština nije informisalo Savet roditelja o prepoznavanju ranih znakova radikalizma, što je jedna od obaveza koje proizilaze iz Strategije. Takođe, većina škola nije održala informativne sastanke sa Savetom roditelja.

VI. Među-sektorski problemi

Tema - Saradnja između centralnih i lokalnih institucija

BIRN je utvrdio da Vlada Kosova nije zvanično dostavila osnovni dokument i akcioni plan strategije nekim od institucija koje su zadužene za sprovođenje strategije. Ozbiljni problemi su identifikovani u opštinama gde strategija i akcioni plan nisu dostavljeni.

Od 26 opština kontaktiranih od strane BIRN-a, 21 opština je potvrdila da nije dobila strategiju i akcioni plan, dok su ostale opštine navele da su alternativnim putem obaveštene o sadržaju strategije.

BIRN je utvrdio da u Opštini Mitrovica, gde je formiran referentni mehanizam, grupa nije primila strateški dokument, dok je u drugoj Opštini, Elez Han, strategija dostavljena. Nedostatak osnovnog dokumenta stvorio je dodatne systemske probleme. Opštine nisu izradile posebne planove za sprovođenje strategije i nisu imenovalе odgovorna lica za konkretne aktivnosti na terenu. Na centralnom nivou, strategija je dostavljena relevantnim ministarstvima zaduženim za sprovođenje aktivnosti.

S druge strane, centralne institucije, Ministarstvo obrazovanja, Korektivna služba i Probaciona služba Kosova izjavile su da su obaveštene o Strategiji i da su je formalno primile, izradile akcione planove i imenovalе odgovorne zvaničnike.

MONT takođe izjavljuje da su javne i privatne škole, kao i opštinske direkcije obrazovanja, obaveštene o usvajanju Strategije, kao i o odgovornostima koje MONT i opštine imaju u sprovođenju aktivnosti.²⁰

Iz MUP-a su svesni da postoji praznina u komunikaciji, posebno na lokalnom nivou, ali navode da bi osnivanje državnog centra za suzbijanje terorizma omogućilo prevazilaženje ovih nedostataka. Takođe, iz MUP-a ističu aktivnosti koje je BIRN Kosovo sproveo sa opštinama, gde su održani informativni sastanci u vezi sa Strategijom i aktivnostima na lokalnom nivou u Vitini, Kačaniku, Gnjilanu i Kosovu Polju. Na ovim sastancima su prisustvovali opštinski direktori, opštinski savetnici i drugi zvaničnici opština, a na svakom od ovih sastanaka su bili prisutni i visoki zvaničnici iz Odeljenja za javnu bezbednost kako bi odgovarali na pitanja u vezi sa Strategijom i Akcionim planom.²¹

20. Intervju BIRN-a sa gđom Afërditom Jaha – Visokom službenicom u MONT-u.

21. Intervju BIRN-a sa g. Mensurom Hotijem, Direktorom odeljenja za javnu bezbednostOS u MUP-u

TABELA 13.

8	Opština-Centralne institucije	Da li su opštine obavještene o Strategiji za sprečavanje i suzbijanje terorizma 2023-2028 od strane Ministarstva unutrašnjih poslova?	Da li vam je Strategija zvanično dostavljena?	Da li ste odredili odgovornu osobu za sprovođenje aktivnosti Strategije?	Da li je Opština izradila svoj individualni plan za sprovođenje aktivnosti Strategije?	Da li postoji zvanični mehanizam za komunikaciju i saradnju između centralnog i lokalnog nivoa?
1	Priština	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
2	Prizren	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
3	Peć	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d
4	Đakovica	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
5	Gnjilane	Da	Ne	Koordinator referentnog mehanizma	Ne	Da, Divizija MUP-a
6	Uroševac	Ne	Ne	Da	Ne	Da
7	Kačanik	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
8	Vitina	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d
9	Elez Han	Da	Obavešteni smo na sastancima	Koordinator referentnog mehanizma	Ne	Ne
10	Štimlje	Da	Da	Da	Ne	Ne
11	Istok	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d
12	Srbica	Ne	Ne	Ne	Ne	Putem policije
13	Orahovac	Ne	Ne	Ne	Ne	U koordinaciji sa policijom

14	Glogovac	Obavešten sam putem veb stranice na kojoj je objavljena	n/d	Ne	Ne	Putem OSBZ-a sa MUP-om, odnosno Odeljenjem za javnu bezbednost
15	Klina	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
16	Kamenica	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d
17	Klokot	Ne	Nemamo informacije	Ne	Ne	Ne
18	Ranilug	Ne	Ne	Ne	Ne	Putem policije
19	Junik	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
20	Obiliq					
21	Dragaš	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
22	Dečane	Obavešten sam putem veb stranice	Ne	Ne	Ne	Ne
23	Južna Mitrovica	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
24	Podujevo	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
25	Kosovo Polje	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
26	Leposavić	Da	Da	Ne	Jneo	Ne

Opština Đakovica u odgovorima naglašava da su "odgovori negativni zbog činjenice jer od strane lokalne vlasti nisu održane nikakve zvaničnih aktivnosti na ovu temu. To se dogodilo iz dva razloga: prvi, jer se ovom pitanjem bavi centralni nivo, i drugi, zbog činjenice da je opština Đakovica jedna od opština gde radikalizam i ekstremizam skoro i nisu prisutni, a sve verske zajednice žive u potpunoj harmoniji."²²

22. Odgovor Opštine Đakovica na pitanje iz upitnika izrađenog od strane BIRN-a, datum 26. jun, 2024. godine.

VII. Zaključci i preporuke

- - Nacionalni koordinator treba da u što kraćem roku pošalje stratešku poruku lokalnom nivou;
- - MUP, zajedno sa nevladinim organizacijama i drugim akterima, treba da nastavi sa sastancima za pružanje objašnjenja o strategiji sa opštinskim strukturama kako bi ih informisali o njihovim ulogama, zadacima i odgovornostima u skladu sa Strategijom za sprečavanje i suzbijanje terorizma;
- - MUP i opštine treba da posvete posebnu pažnju funkcionisanju nedavno formiranih referentnih mehanizama u Elez Hanu, Vitini i Prištini, kao i da ozvaniče osnivanje ovih mehanizama i odrede odgovornosti lokalnih aktera unutar njih;
- - MUP, MONTI i Akademija nauka da ubrzaju i finalizuju priručnik koji identifikuje faktore koji podstiču i privlače, da naprave listu faktora i ažuriraju ih, i identifikuju ranjive grupe i pojedince podložne ovim faktorima, obuhvatajući sve oblike ekstremizma;
- - Opštine i MUP treba da posvete posebnu pažnju rada policije u zajednici kao sredstvu za izgradnju uzajamnog poverenja u zajednici i poboljšanje efikasnosti i efektivnosti u ranoj identifikaciji;
- - MUP, MONTI i Akademija nauka trebaju pripremiti priručnik za identifikaciju ranih znakova radikalizma i sve oblike ekstremizma, sa posebnim fokusom na desničarski ekstremizam;
- - MONTI, u skladu sa Strategijom i Akcionim planom, treba da kroz aktivnosti i ranu identifikaciju okolnosti obrati pažnju, i da ažurira priručnike, kao i da učestvuje u kampanjama za podizanje svesti;
- - Opštine da budu proaktivnije i da traže informacije o Strategiji i Akcionom planu od MUP-a, da odrede odgovorne službenike i izrade pojedinačne planove za sprovođenje aktivnosti Strategije;
- - Opštine, kroz forume bezbednosti OSBZ i LSJB, da prioritarno razmatraju pitanje nasilnog ekstremizma, posebno prevenciju – ranu identifikaciju;
- - Opštine da nastave da povećavaju broj psihologa, pedagoga i socijalnih radnika i da osnaže svoje kapacitete za prepoznavanje oblika nasilnog ekstremizma i ranih znakova radikalizma;
- - Opštine da sprovedu istraživanja o svojim potrebama u skladu sa individualnim specifikacijama opština za faktore podsticanja i privlačenja, ranjive grupe podložne radikalizmu i ranu identifikaciju.

BIRN
BALKAN
INVESTIGATIVE
REPORTING
NETWORK

KOSOVO

📍 Mensa e Studentëve, Kati I-rë
10000 Prishtina, Kosovo

☎️ +383 38 224 498

🌐 kosovo.birn.eu.com